

Morfine, fabels en feiten

Deze folder is bedoeld om u te informeren over alle fabels en feiten van morfine. Morfine wordt voorgeschreven om pijn te verlichten, maar ook soms om benauwdheidsklachten te verminderen. De informatie in deze folder heeft vooral betrekking op het gebruik van morfine bij pijn. Waar in deze folder over morfine wordt gesproken, kan ook een ander opioïd bedoeld worden (zoals fentanyl of oxycodon).

De functie van pijn

In het algemeen is pijn een belangrijk waarschuwend signaal. Pijn ontstaat wanneer een beschadigd deel van het lichaam via gevoelszenuwen een 'bericht' stuurt naar de hersenen. Meestal verdwijnt de pijn als de oorzaak ervan is weggenomen. Soms kan de oorzaak niet, of niet snel genoeg worden weggenomen. Bijvoorbeeld bij bepaalde soorten kanker, maar ook bij niet-kwaadaardige ziekten zoals reuma. Dan heeft de waarschuwendende functie van pijn geen zin meer en is goede pijnbestrijding nodig.

De behandeling van pijn

Als de pijn te heftig is, kunt u beperkt zijn in uw dagelijkse activiteiten. Een goede pijnbehandeling is daarom belangrijk. Kortdurende, maar ook langdurige, ernstige pijn is vaak goed te verlichten met medicijnen. Pijnbehandeling gaat meestal via een stappenplan. De pijnbehandeling wordt gestart met paracetamol en een middel als ibuprofen of diclofenac (ook wel NSAID's genoemd). Mocht dit niet voldoende zijn dan kan morfine hieraan worden toegevoegd als belangrijke volgende stap. Morfine zorgt ervoor dat het 'bericht' in de hersenen niet -of minder sterk- aankomt. Hierdoor voelt u de pijn minder. Vaak kunt u zich hierdoor ook beter ontspannen.

De behandeling van benauwdheid

Bij een slecht pompend hart en/of slecht werkende longen kunt u last hebben van benauwdheid. Morfine is het meest effectieve middel om deze benauwdheid te verlichten,

als andere medicijnen dit niet (meer) voldoende doen.

Morfine: fabels en feiten

Morfine is een krachtig middel waarmee veel ervaring is opgedaan. Er zijn al veel patiënten mee behandeld. Toch bestaan er nog de nodige onduidelijkheden over morfine. Over morfine bestaan tal van fabels die we voor u proberen te ontzenuwen.

Fabel: Morfine werkt verslavend.

Feit: Een verslaving treedt op wanneer iemand zónder pijn wél morfine gebruikt. Er treedt dan een bepaalde 'kick' op. Deze 'kick' treedt niet op wanneer morfine gebruikt wordt om pijn te verlichten. Zoals bij bijna ieder geneesmiddel dat langdurig wordt gebruikt, is het wel zo dat uw lichaam gewend raakt aan morfine. Dit is op zich niet schadelijk. Alleen als u plotseling zou stoppen met morfine, kan dat ontwenningsverschijnselen veroorzaken. Voorbeelden zijn: hartkloppingen, zweten, onrust en angst, misselijkheid, braken en diarree. Deze verschijnselen kunnen worden voorkómen door de dosis geleidelijk te verlagen. Doe dit in overleg met uw behandelaar.

Fabel: Van morfine heb je steeds meer nodig.

Feit: De kans op verslaving aan morfine is zeer gering.

De dosering morfine wordt alleen verhoogd wanneer de pijn toeneemt. De pijn bepaalt hoeveel morfine u nodig heeft. Daarbij is het goed om te weten dat de dosis van morfine in principe geen bovengrens heeft. Er zijn

Almelo

Zilvermeeuw 1
Postbus 7600
7600 SZ Almelo

Hengelo

Geerdinksweg 141
Postbus 546
7550 AM Hengelo

 facebook.com/ZGTinfo

 twitter.com/ZGT_info

 linkedin.com/company/zgt

 youtube.com/user/ZGTinfo

 zgt.nl - zgt.nl/mijnzgt

mensen die een dosis krijgen die 10 keer hoger ligt dan de dosis waarmee ze gestart zijn. Samen met uw behandelaar wordt de juiste hoeveelheid bepaald

Fabel: Morfine werkt levensbekortend.

Feit: Het is een misverstand dat morfine alleen wordt gegeven in het eindstadium van kanker. Morfine wordt niet voorgeschreven om de dood te versnellen of om iemand in slaap te maken. Ongeveer 25% van de morfine wordt gebruikt door patiënten met langdurige, chronische ziekten zoals reuma. Morfine kan dus jaren achter elkaar als pijnstillers worden voorgeschreven. Ook kan morfine tijdelijk worden gegeven en daarna worden afgebouwd, zoals na een operatie.

Fabel: Morfine veroorzaakt ademhalingsmoeilijkheden.

Feit: Bij de behandeling van pijn met morfine spelen ademhalingsmoeilijkheden geen rol. Alleen zeer hoog gedoseerde morfine-injecties in een bloedvat kunnen problemen met de ademhaling veroorzaken. Benauwdheid kan juist reden zijn om morfine voor te schrijven, zoals in de inleiding is beschreven.

Fabel: Van morfine word je suf.

Feit: Sufheid is een bijwerking die kan optreden tijdens de eerste dagen van de behandeling met morfine of na verhoging van de dosis morfine. Vaak wordt de innerlijke rust, die optreedt als men geen last meer van pijn heeft, verward met sufheid en slaperigheid. Omdat pijn geen spelbreker meer is, kunt u beter slapen en kunt u zich na enkele dagen mogelijk weer vrijer bewegen. Als u suf blijft, neemt u dan contact op met uw behandelaar.

Fabel: Morfine heeft veel bijwerkingen.

Feit: De belangrijkste bijwerkingen zijn: sufheid, verstopping (obstipatie), misselijkheid, duizeligheid en verwardheid. De meeste bijwerkingen gaan na enkele dagen tot weken vanzelf over als u gewend bent geraakt aan

morfine. Over sufheid heeft u eerder in deze folder al kunnen lezen.

- Verstopping van de darmen komt vaak langdurig voor. Daarom zal uw medisch specialist altijd een laxeremiddel voorschrijven. Het is belangrijk dat u dit middel inneemt zolang u morfine gebruikt. Probeer daarnaast voldoende vocht en vezelrijke voeding in te nemen. Als u meerdere dagen geen ontlasting heeft gehad, neem dan contact op met uw behandelaar.
- Misselijkheid komt regelmatig voor. Soms schrijft uw medisch specialist een middel voor om misselijkheid ten gevolge van morfine te voorkomen.
- Duizeligheid kan vooral optreden bij het opstaan uit bed of uit een stoel. Door rustig van houding te veranderen, kunt u hiermee rekening houden.
- Verwardheid komt soms voor. Verandering van omgeving en gebruik van andere medicijnen kunnen oorzaak zijn van verwardheid. Morfine kan daarbij een rol spelen. Een voorstadium van verwardheid kan zich uiten in levendige dromen en moeite hebben om droom en werkelijkheid uit elkaar te houden. Als deze signalen zich voordoen, is het goed om ze te melden aan uw behandelend medisch specialist.

Goed om te weten...

Chronische pijn en doorbraakpijn

Ondanks de behandeling van pijn met morfine, kan er sprake zijn van zogenaamde doorbraakpijn. Doorbraakpijn is pijn die plotseling optreedt ondanks het dagelijkse (standaard) gebruik van pijnstillers. Voor doorbraakpijn worden kortwerkende pijnstillers voorgeschreven die u dan extra kunt nemen.

Verschillende toedieningsvormen

Morfineachtige pijnstillers kunnen op verschillende manieren worden gegeven:

- via de mond (tabletten, capsules, drank of zuigtablet)

- via de neus (als neusspray)
- via de huid (pleister)
- via de anus (zetspil)
- via een injectie (onder de huid)
- in een spier (of in een bloedvat)
- via een infuus (in een bloedvat of onder de huid)
- via een ruggenprik

Belangrijke aanwijzingen

- Houd goed overleg met uw medisch specialist en volg de voorschriften op.
- Bij het instellen van de behandeling met morfine moet uw medisch specialist de juiste dosering bepalen. Het is daarom belangrijk dat u eerlijk en open bent tegen de medisch specialist en vertelt of en hoeveel pijn u nog heeft (dit wordt gemeten via een pijnscore). Maar ook wat de belangrijkste bijwerkingen zijn. Pijn kan grotendeels beheersbaar worden gemaakt, maar dat kan uw medisch specialist alleen samen met u.
- Verhoog of verlaag nooit zonder overleg met uw medisch specialist de voorgeschreven dosis. Hierdoor kunnen bijwerkingen (bij verhogen) of ontwenningssverschijnselen (bij verlagen) optreden.
- Het gebruik van morfine kan leiden tot een verminderd reactie- en concentratievermogen. Bij dagelijkse bezigheden kunt u daar last van hebben. Als u langer dan twee weken een stabiele dosis morfine gebruikt, mag u volgens de Nederlandse wetgeving een motorvoertuig besturen.
- Alcohol kan de bijwerking 'sufheid' versterken. Als u alcohol met mate gebruikt, dan zijn er geen negatieve effecten op morfine als pijnstilling. Gematigd alcoholgebruik is daarom toegestaan bij het gebruik van morfine.

Heeft u naar aanleiding van deze folder vragen, neem dan contact op met uw medisch specialist.

Check uw dossier op MijnZGT

MijnZGT is het patiëntenportaal van ZGT. U kunt op MijnZGT via uw computer, tablet of mobiel delen van uw medisch dossier inzien, persoonlijke gegevens checken, of bijvoorbeeld vragenlijsten invullen die wij voor u hebben klaargezet. Kijk voor meer informatie op: zgt.nl/mijnzgt.

Vragen

Bron: IKNL Integraal Kankercentrum
Nederland